

Leto: II.

Maribor, sreda 24. avgusta 1921.

Številka: 189.

Maribor, 20. avg.

V srcu Sumadije, nad malo vasico Topolo, so danes položili k večnemu snu Velikega kralja.

Nizek grič se dviga nad pokrajino in na tem griču stoji cerkev, zadušnica kraljeve hiše Karagjorgjevičev. Na Kosovem polju je več takih zadušnic starih srbskih vladarjev. Monasti, zidani v priprostem slogu, ki spajajo narodno dušo z bizantinsko mistiko, so bili priča, da so srbski kralji živeli za narod, umirali pa za »carstvo nebeško«. V teh kamenih simbolih narodne preteklosti se očituje težnja, da zavlada ne le materijalna, temveč tudi duševna svoboda, t. j. pravo in pravičnost. Veliki kralj Petar I. si je postavil zadušnico sredi Sumadije, sredi jugoslov. Pijemonta. Tu je določil za sebe in za svoje potomce poslednji konak. Ni si izbral bučne prestolice in sijajnega božjega hrama. Proč od vrvenja sveta v liho samoto prirode! Tu, kjer je so sed sumadijski kmet, kjer gozdi diha, tišina in kjer se pasu na modrem nebu jagnjeta - oblaki, tukaj, med nebom in zemljo, je postavljen vilinski hram, hivališče dobrih duhov, svetišče največjega heroja, ki je razširil meje domovine od Jadrana do bližine Egejskega morja, od Mure do bližine Olimpa. Poznejši rodovi bodo Topolo ovili z vencem legend in slika nizkega griča s cerkvijo, kjer spi mrtvo srce Osvoboditelja, bo simbol narodne epopeje.

Pogreb kralja Petra Velikega je bil več kakor bleščeča in pompozna ceremonija. Ni bil akt formalnosti, temveč izraz globoke hvaležnosti velikemu junaku, čigar dela imajo že sedaj legendarno glorijsko. Zbral se je ves narod, da pred mrtvim kraljem povdara resničnost njegovega življenjskega uspeha. Da pove Njemu, sebi in vsemu svetu: Izvolili smo Te, da nas vodiš k svobodi. Z nami vred si hotel mir, pravdo in resnico. Stoletni sovragi so hoteli uničiti Tebe, ki si bil naša posebljena svoboda in zaslužniti nas in naše potomce. Ko si zamahnil s sabljo v zrak, smo šli za Teboj. Kakor so videli Izraelci v mistični roki Mojzesovi kašipot v oblubljeni deželi, tako smo Te sledili mi skozi zemeljski pekel, da si nas pripeljal k Svobodi in Ujedinjenju. Sto in sto misli nas razdvaja, a Ti si in Tvoj rod ostane tista nit, ki nas veže sprte in nesložne v eno telo in vodi k enem cilju... To vemo in čutimo vsi in zato se radujemo s Teboj vred, da smo doživeli največje dneve svoje zgodovine...

Vse pokrajine in vsa mesta naše države so poslale svoje delegacije. Civilno prebivalstvo in vojska so se v lep slogu zbrali, da izkažejo zadnjo čast mrtvemu vodji. Bila je zastopana pušta. Macedonija, skalna Črna gora, staroslavna Dalmacija, rodovitni Banat, lepa Hrvatska, krševita Hercegovina, planinska Gorenjska, krotka Štajerska, neosvojena Istra in Goriška... Vse stranke, vsi razredi in socialne skupine so se zbrale, da posvedočijo moč in jedinstvo naše države. Ko bi bilo tako složni in čvrsti, kadar gre za življenjska vprašanja, kakor smo složni

Pogreb kralja Petra I. Osvoboditelja.

LDU Beograd, 22. avgusta. Zadnja služba božja v saborni cerkvi, preden so zaprli kraljevo krsto, se je opravila sredi ob 21.30. Prisotna je bila kneginja Jelena in kneza Arsen ter Pavle. Razen teh je bil prisoten ministrski predsednik Pašić, dvor in nekateri višji častniki. Kneginja Jelena je med službo božjo klečala poleg odra in plakala. Po končanem opravilu je kneginja Jelena ostala še nekoliko časa v cerkvi, da zadnjikrat vidi svojega očeta. V krsto mu je položila nato rumenih rož, kakršne je kralj Peter ljubil. Takoj potem so zaprli krsto. Zdravnik je najprej pregledal pokojnega kralja, potem pa preko njega pognil svilen zastor. Dvornimarsal je položil potem ob nogah majhno kito cvetja, ki so ga invalidi nabrali na grobovih padlih junakov. Včeraj so prinesli to cvetje in izrazili željo, da bi se položilo v kraljevo krsto. Nato so ob 21.52 položili na krsto svinčeno pokrivalo v prisotnosti prvega kraljevega adjutanta, generala Hadžića ter maršala in upravitelja dvora Protića, načelnika v finančnem ministristvu Matovine in nekaterih drugih osebnosti. Ko je bila krsta zabita, so jo položili v leseno zunanjo krsto, preko katere so razgrnili trobojnico z državnim grbom kraljevine SHS. Na krsto so potem postavili krono, žezlo, jabolko in sabljo. Ponoči so imeli častno stražo častniki kraljeve garde.

TIP Beograd, 22. avgusta. Današnji dan je nudil turobno veličastno sliko. Vse glavne ulice so bile nabite naroda in vseh delov države in vseh slojev. Nad 40.000 ljudi je prispelo k pogrebu iz pokrajin izven Beograda. Ob šestih zjutraj so se začeli razvrščati vojski beograjske posadke po ulicah, po katerih je krenil sprevoz. Od saborske cerkve, čez Terazije do kolodvora je bil gost špalir vojaštva vse beograjske garnizije, za njim pa neprodolna množica, ki je kralja izkazala zadnjo čast.

Ob sedmih so se začela v saborski cerkvi pred mrtvaškim odrom zbirati odposlanstva tujih držav. Prišla so zastopstva češke republike, Rumunije, Grčije, Poljske, Francije, Amerike, Anglije, Italije, Belgije in Nizozemske, z njimi vsi beograjski poslanci tujih držav. Ob 7.30 je prišel v cerkev poveljnik pogreba vojvoda Stepan Stepanović s štabom. Za njim je dospela kneginja Jelena z otroci, potem princi Gjorgje, Pavel in Arsen. Nato so dospeli člani vlade, narodne skupščine, patriarh Dimitrije s 16 vladikami, katoliška duhovščina, na čelu ji zagrebški nadškof dr. Bauer, muslimanski hodže z ul alema na čelu ter židovski veliki rabin. Patriarh je ob asistenci vladik imel svečano opelo. Po cerkvenem opravilu je imel pretresljiv govor, v katerem se je poslovil od velikega kralja.

Kmalu po osmih se je začel iz saborske cerkve pomikati nepopisno veličasten sprevoz, ki ga je otvorila kraljeva garda na konjih. Za njo so šli gojenci vojne akademije, z narodnimi trakovi. V določenem vrstnem redu so se nato razvrstile vse korporacije in deputacije. Kraljevi fanfaristi na belih konjih, okrašenih s črnim florom, gardna muzika, poveljnik pogreba vojvoda Stepanović s svojim štabom, oddelki kraljeve garde; odposlanstva naše vojske s polkovnimi nastavami med njimi deputacija češkega 48. pešpolka, ki nosi ime kralja Petra, oddelki invalidov, na čelu jim invalidi slepci; nepopisno globok je bil na množico vtis invalidne čete, ki je vso pot vzklikala „Slava kralju osvoboditelju!“

Vod trobentačev kraljeve garde je vodil drugo se masi učinkovito in gas-

ljivo skupino: 44 bosanskih četašev, ki so bili nekdanj sobojevniki Petra Mrkonjića v bosanski borbi proti Turkom. Ljudje so te osivele borce za narodno osvobodjenje vsepovsod simpatično pozdravljali. Dva častnika garde vodita kraljevega konja „Kastelana“, ki ga je kralj Peter jahal pri svojem kronanju l. 1903. Za deputacijo akademske omladine slede venci kralja Aleksandra in ostalih članov kraljeve rodbine, nato štirje senjski vstaši, sokolske deputacije z zastavami in za njimi nad 1200 vencev na osmih velikih tovornih avtomobilih, obdanih od skavtov in častnikov, ki so nosili male zlate in srebrne vence. Cela vrsta pevskih društev, mornariška šola, okrog 50 duhovnikov vseh veroizpovedanj, med njimi 5 katoliških in 16 pravoslavnih škofov s patriarhom na čelu. Generali s kraljevimi insignijami so zaključili prvi del spreveda. Zgodovinska topovska lafeta, ki jo pelje 60 gardistov, nosi zemске ostanke velikega pokojnika v hrastovi krsti. Krsta je odeta z državno trobojnico. Ob njej korakata generala Jurišić in Maister ter trije polkovniki. Sledi pa ji kneginja Jelena z otroci, princem Gjorgjem, Pavlom in Arzenom. Za kraljevo rodbino se vrste zastopstva tujih držav, vlada, parlament, odposlanstva iz vse države, častniki beograjske garnizije ter vse ostalo občinstvo, med njimi tudi general Vukotić brat črnogorske razkraljice Milene. Sprevoz se je skozi vse mesto pomikal skozi ozek špalir občinstva, ki ga cenijo mnogo nad 100.000.

Beograjski kolodvor je bil odet ves v črnilo. V njegovi bližini je bila postavljena divizija artiljerije, ki je izkazala pokojnika zadnjo čast z 21 strelji. Na kolodvoru samem je stal pripravljen dvorni vlak, odet v zelenje in črnilo, sestojč iz osmih vozov. V vozu za krsto je bil pripravljen katafalk. Pevska družva so zapela kralju v slovo, nato pa so vojvoda Stepanović ter general Jurišić, Miljutinović, Tucaković in Maister prenesli krsto v vlak. Patriarh je opravil pogrebno molitev in točno ob 10. uri se je začel vlak pomikati iz kolodvora proti Mladenovcu.

Na vsej poti od Beograda do Mladenovca so pričakovale vlak z dragocenimi ostanki velikega kralja ogromne množice ljudi. Vse postaje so bile črno prevlečene in na vseh so se zbrale množice naroda, da se poslavljajo od svojega kralja.

Ob 1. uri popoldne je došel vlak v Mladenovac. Tudi tukaj se je zbrala nepregledna množica iz bližnje in daljnje okolice. Vojaštvo vseh oddelkov je tvorilo špalir. Krsto so prenesli na avtomobil, ki se je nato odpeljal proti Topolu. Sledili so ji tudi v avtomobilih princ Gjorgje, s predsednikom dr. Ribarjem, kneginja Jelena z otroci, prince Arsen in Pavle ter nato ministri z odposlanci narodne skupščine. Tudi na tem zadnjem delu kraljeve poti se je poslavljajal narod v množicah od svojega očeta. Seljaki so polagali na avtomobile priproste kmetске vence in šopke.

Ob 3. uri je prispela povorka na cilj. Vrh prijaznega grička stoji v obliki križa bela cerkev z veliko kupolo v sredi. V njej se nahaja grobnica Karagjorgjevičev. Kmetje iz Viševca, rojstnega kraja kralja Petra, so prijeli krsto in jo odnesli v kapelo, kjer ostane še nekaj dni izpostavljena, da se more tudi kmetsko ljudstvo posloviti od čike Pera. V nepreglednih množicah so prihajali seljaki, moški in ženske, mladi in stari, v kapelo in krsta je bila v hipu obsneta. Vsi so se spuščali v kaplo in venci, z dnjimi pozdravi

ni okrog mrtvega kralja! Morda so občutili to željo vsi, ki so videli pogreb. In če ta želja tiči v vseh poštenih srcih, čemu bi bili v strahu za našo narodno bodočnost? Toda treba je, da želja preide v življenje, da se pretvori v trajno vez med nami...

Lepo se je dojnila številna udeležba Čehoslovakov. Njihovo novinstvo nam je povodom smrti Velikega kralja iznova potrdilo, da so Čehi naši najboljši in najodkritosrčnejši prijatelji in da mora biti naša sveta dolžnost, da to prijateljstvo kar najbolj poglobimo. Žal da njihov prezident Masaryk ni mogel priti osebno na pogreb svojemu mrtvemu tovarišu, kronanemu prezidentu svobodnega kmetskega naroda. Čutili smo, da je duh obeh velikanov tako soroden kakor so sorodni ideali obeh narodov in da je življenje obeh Mož imelo isti smoter.

Stoječ na zaprtem grobu Velikega kralja ne žalujemo več radi smrti, ampak se veselimo radi življenja. Veselimo se, da imamo prostrano in bogato domovino, ki skriva v svoji notranjosti neštete naravne, kulturne in moralne zaklade. Delajmo in neutrudno iščimo te zaklade. Bodimo svobodoljubni kakor je bil svobodoljuben On. Bodimo heroji kakor je bil heroj On. Bodimo značajni kakor je bil značaj On. Živimo za ideale, umirajmo izmučeni od dela in obsevani od aureole velikih uspehov, še nas čaka delo, še nas čaka borba.

To so besede ljudskega kralja!

Pokojni kralj Peter I. je izrekel besede, ki jih ni povedal noben kronani vladar in ki ga označujejo bolj kakor dolgi življenjski in razne anekdote. — Kdor čita te besede, bo spoznal, kako podli so bili ljudje, ki so ga nekoč smesili in sramotili in ki so kakor večina nemškega časopisja — še na mrtvem kralju pokazali svojo moralno propadlost. Treba je, da bi te kraljeve besede popularizirali med vsem narodom, da bi jih spoznal vsak naš človek, ki je zmožen misliti z lastno glavo. Kralj Peter Veliki ne sme biti samo naš legendarni junak, temveč tudi naš vzor v boju za ideale prave svobode in človečanstva, ideale, ki jih danes toliko potvarjajo in onečaščajo. Naj sedaj govori naš Veliki kralj:

Meseca februarja 1916 je kralj Peter v razgovoru z ameriški novinarji izrazil med drugimi sledeče lepe misli:

»Svoboda ima to lastnost, da prihaja počasi, morda leno, toda ravno ta počasnost in okornost ustvarja moč svobodnega naroda. Dolgo je treba čakati na triumf svobode, zato pa prihaja z gotovostjo.

Jaz potekam iz naroda, kateremu je ljuba smrt kakor suženjstvo.

Krona se lahko izgubi, toda čista kri ne umre nikdar. Mi smo kmetje, toda svobodni kmetje. Moj ded je bil kmet in jaz se s tem bolj ponasam kakor s svojim prestolom.

O znanju svetovne vojne je sodil po čimni kralji.

»To je skrajni in zadnji gibljaj srednjeveškega fevdalizma, borba na življenje in smrt med večerajšnjim fevdalizmom in jutrišnjo svobodo. Zaradi tega je vojna izbruhnila ravno na obalah Donave, a ne drugod, zakaj Donava loči najbolj nepomirljivi fevdalizem od največjega ideala svobode, ki je vsajen v srcih onih, ki so pripravljeni boriti se do zadnjega človeka, da vresničijo ta svoj ideal.

Fevdalna država ima to lastnost, da ne pusti, da bi v njeni bližini cvetela svoboda. Zato je fevdalna Avstrija storila vse, da bi iz Srbije, Črne ogre, Bosne in drugih dežel na jugu ustvarila podložne zemlje v korist srednjeveškemu plemstvu. Tega mi ne moremo trpeti. Smo kmetje, toda svobodni kmetje.

Ameriškiemu novinarju Edwardu Marschallu je izjavil Veliki Osvoboditelj septembra 1917:

»Preživel sem najlepši del svojega življenja v republiki in ena mojih največjih vzpodbud je spomin na to mojo mladost. Boril sem se za veliko francosko republiko, ki se sedaj bori za nas v Srbiji. Boril sem se za Francijo proti Prusom, a sedaj se ona bori za nas proti Prusom, za nas, za sebe in za ves svet.

Živeč vse moje življenje v republiki, se sedaj ponasam s tem, da sem samo Kronani predsednik republike in to, da predsedujem mojemu narodu, mi je dražje kakor krona. Jaz nisem kralj v starem in mislim, v slabem pomenu besede. Ponosen sem, da sem kralj v tistem smislu, v katerem je kralj angleški kralj Jurij — kralj narodu, ki je svoboden. Jaz sem edini kralj v Evropi, ki je bil izvoljen za kraljevanje.

O Srbiji in njenih idealih je dejal kralj Peter:

»Ko sem prišel kraljevat v mojo Srbijo, sem jo našel kot malo svobodno telesce stisnjeno od dveh strani med velikanske kule avtokracije — Avstrije na severni in Turčije na južni strani. Še danes se mi zdi nenavadno, da smo mogli obvarovati svoje ideale v demokraciji kljub močnemu vplivu, ki je prihajal skozi mnogo let iz sosedstva. Kot kralj sem imel edino dolžnost, da vladarstvu, kateremu sem na čelu, vtisnem izraz idealov in želj naroda, ki me je izvolil. Ti ideali so: živeti v miru na lastni zemlji in na svoj lastni način.

Moj narod je ljubil svoje drage planine in gozdove in ni ogrožal nikogar

strmiski:

Na Pohorju.

(Konec.)

Ob poldnevi popoludne sva se vrnila iz gozda s kislodlakim želodcem, zakaj nabirala in zobala sva maline in si zato silno zaželela gorke juhe. Vreme se še ni bilo skisalo in gospoda letoviščarji so bili posedli vse mize na prostem, kar jih je bilo pod smrekami. V senci ni bilo več proste mize, zato sva mahnila v gostilniško sobo, kjer je že sedela pri oknu ob edini pogrnjeni mizi zakonska ali nezakonska, nemško čebrnjajoča dvojica. Sedela sva k nepogrnjeni prazni mizi in dobila po mnogem molodovanju prav dobro juho, ki naju je v toliko okrepčala, da sva dočakala še pečenke in prikuhe, ki sva jo dobila do dveh popoludne, kajti gospoda do tedaj baje še ni bila popolnoma postrežena.

»Kaj je pa z močnato? Saj ste jo nama obljubili.

»Morda bo ena porcija. Veste, prvi so letoviščarji. Če kaj ostane.

Ostalo seveda ni ničesar. Soseđa pri pogrnjeni mizi sta dobila kar štiri torte. — Odšla sva zopet v gozd, legla na trato sveže pokošene ograde ter gledala, kako se tepeta z oblaki, ki so plavali v velikanskih gorah izza južnega obzorja, jug in sever, začela prežvekovati zavito kosilo in neprebavljive živalske obraze. Že dremajoč začnem

Počastimo spomin Osvoboditelja!

Mariborskim Jugoslovenom! V teh dneh ste pokazali, kako globoko ste spoštovali našega Osvoboditelja, Vsakemu je odsevala z obraza žalost nad izgubo našega velikega moža, ki je resnično celo svoje življenje žrtvoval na oltarju naše skupne domovine. On je bil tisti doslej naš največji junak, kojega življenje bo celemu zrodu večni memento: pokaži svojo ljubav do domovine z dejanjem. On nas je osvobodil, naša dolžnost pa je, da to svobodo dogradimo. Prvi predpogoj za to pa je, da se kulturno dvignemo.

V nekaj dneh se vrne v mesto učeča mladina in pričelo se bo vsepovsod intenzivno duševno delo. Temelj vsemu duševnemu življenju pa je velika in dobra knjižnica, ki jo rabi tako učenec kot zrel inteligent.

V Mariboru imamo komaj poizkus takšne knjižnice v »Ljudski knjižnici«. Mislimo torej, da spomin Osvoboditelja in Ujedinitelja najlepše počastite s tem, da položite vsak po svojih močeh primeren znesek za »Ljudsko knjižnico«, da jo končno dvignemo na nivo velike mestne knjižnice.

Darove sprejema iz prijaznosti uredništvo »Tabora«, ki jih bo tudi objavilo, predvsem zato, da vidimo, posebno med premožnejšimi sloji, kdo bo položil iz hvalečnosti do Osvoboditelja svoj venec na njegov grob.

Maribor, dne 23. avgusta 1921.

Vodstvo »Ljudske knjižnice«.

Njegova želja je bila, da obdeluje lastna polja. Moj narod je razumen kmet in ljubitelj prirode. In jaz naglašam pred vsem drugim: naša prva želja je bila živeti v miru.

Naša druga želja je bila izboljšati usodo onih naših krvnih bratov, ki so tako dolgo robovali nevernemu Turku in brutalni Avstriji. Morate imeti pred očmi, da so ob začetku vojne živeli samo 3 milijoni Srbov v naši dragi svobodni deželi, a devet milijonov rojakov je živelo v robstvu. In mi nismo nikdar nehali upati, da bomo osvobodili te brate, da si je njihovo suženjstvo trajalo pet stoletij.

O pohodu čez Albanijo je govoril:

»Umaknil sem se s srbsko vojsko čez albanska brda. Bog varuj vsakega človeka, da bi doživel tiste izkušnje, ki smo jih doživeli mi. Bilo je sredi ljute zime. Čest čez albanske planine ni bilo. Zene in deca so umirali na deset tisoče vsled zime, gladi in bolezni. Moj Bog, koliko so ti dnevi stali moje izmučeno domovino. Mnogokrat obžalujem in se čudim, da nisem bil tudi jaz med onimi, ki so poginili. Toda moje srce je takrat počilo. Jaz ljubim svoj narod, pa sem moral gledati, kako na tisoče zastaja na potu in umira v snegu in blatu. Kaj naj rečem o mojem ljudstvu? Ves čas so vsi spoštljivo srečevali kralja, ki so si ga bili izvolili. Ko so videli, da me tare mraz, so me povabili k slabotnemu žaru svojega ognja ali če so imeli samo dva grizljaja kruha, so mi ponudili enega. In kruh, ki sem delil z

njimi na begu čez albanske planine, je bil v mojih očeh svet kakor obhajalni kruh, ki ga sprejemamo v svetiščih.

Sedaj je pa moja edina želja kot kralja Srbije, da vidim ves moj narod, vse Srbe, Hrvate in Slovence, osvobojene od njihovih tlačiteljev in ujedinjene v eni državi.

To so besede velikega Osvoboditelja. Kedaj smo slišali od Habsburgov besede o svobodi in demokraciji? Noben Habsburg ni povedal tako človeških in odkritosrčnih besed. Habsburgi so se bali lastnih misli, lastnega razuma. Če čitamo govore Viljema Hohenzollerna naletimo na same fraze brez duhovitosti in notranjega doživljanja. Nadutost in domišljija o lastni veličini, to je vsa odlika cesarja, ki je bil dan »po milosti božji«. Kedaj je Karel Habsburg občutil gorje vojne? In vendar so častilci Habsburžanov najbolj vneto širili laži o velikem kralju. Bodi jih sram te vnebovpijoče krivice!

Mi pa skrbimo, da ostanemo kraljeve besede naš testament. Svoboda naroda nam bodi najdražji zaklad. Bodimo demokraciji kakor naš Veliki kralj in delajmo vsi na to, da bo naš narod živel v ljubezni, spravi in v miru. Svoboda, demokracija in mir, ti ideali pokojnega kralja naj bodo vsekdar tudi naši cilji in vzorci!

*) Te odlomke iz kraljevih izjav povzamemo iz zagrebske »Svobodne Tribune«, števil. 34.

ženski vrisk, skočim pokonci ter zagledam pod bližnjo smreko — prosim, ne pod figovim drevesom — napol nago židinj, ki si je, zagledavši naju, skušala pokriti najdebeleši del svojega itak ne presuhlega telesa. Prišla je bila namreč s svojim krivonosim gospodom soprogom kopat se v svežem gorskem zraku. Gospod soprog, vsekako manj sramežljiv, si je bil nadel plavalne hlače in se izprehajal v tako modernizirani Adamovi obleki po planinskem logu, dokler ni votlo zagrmelo in začelo tako deževati, da nas je neurje pregnalo iz tega gorskega paradiza, kjer pa rajsko jabolko, tako bodi resnici na ljubo povedano, ni igralo odločilne vloge.

Prišedši v kočjo nazaj, se vsedeva v gostilniški sobi za mizo, kjer je ležalo v neredu nekaj starih nemških revij. Desetleten deček, ki je bil ravno iz deklamiral neko nemško otroško pesem, naju nekaj časa izvedavo ogleduje, potem pa, čukasto mežikajoč, izusti: »Da sitzt meine Mami!« Ker so letoviščarji medtem zasedli druge mize, sva se miroljubno umaknila v predsobo, proseč in roteč Ivanko, naj nama prinese kave.

»Črno, če hočete, bela je za letoviščarje. In kruha? Če hočeta črnega.

Dobila sva v predsobi kapucinec brez kruha, letoviščarji belo z belim kruhom. Za večerjo nama je odkazala Ivanka mizo v predsobi, češ, v gostilni-

ški sobi so vse mize rezervirane. Pri edini prosti mizi da bodo igrali. In tako sva ostala v predsobi. Začel se je sedaj lov za sobo.

»Gospodična Tončka, lepa naša, kaj je z najino sobo ali sobico? Saj je gospod kurat rekel, da odide popoludne. Da še ni odšel? Saj smo ga videli odhajati. Desetkrat sem vas že prosil. Kaj res čakate, da pride zopet kak židovski gospod soprog? Danes ga pri tem vremenu gotovo ne bo. Kam naj denem nahrbtnik? V sobo ne smem, v kuhinji si kuhajo židovske gospe svoj košar povečerek, zunaj je mraz, pod streho je toma, tukaj v predsobi se pa zdaj in zdaj kdo zadene ob maj škorjenj.

To je pomagalo. Dobila sva v novi zgradbi miniaturno sobico, nesla tja stol ter si pripravila vodo. Tončka je prisegala, da je vse pripravila. Nato sva se posedela, poklical sem polic vina in povabil oskrbnika, naj prisede, češ, da je že dovolj kozarcev pomil.

Kaj je pravzaprav tukaj gori, letovišče ali planinska kočja? Človeka več ne postrežejo, če ni letoviščar. Kesam se že, da sem se vpisal v spominski knjigi za člana SPD. — Za vsak boljši grizljaj in lepši kotic se je treba kregati in tepsti z vašimi Ivan-kami, ki ne vidijo drugega kakor razne Sonnenscheine in Jantscherje ozioroma jančarice.

»Te pretemane ženske! Reci ji besedo, pa ti zbežlja, kakor lani kuharica,

Carina povsod enaka.

Ljudje, ki pri nas upravičeno ali pa pretirano zabavljajo čez carino, se navadno sklicujejo na to, da je povsod drugod boljše. Carina posluje hitreje in pravilneje, uslužbeni so vljudnejši itd. Da imajo tudi drugod težave s carinarnami in cariniki, nam pričajo pritožbe v čeških listih. Objavljamo dve značilni notici, ki ste izšli v isti številki najodličnejšega praškega dnevnika »Narodni Listy«. Prva pravi o praški carinarni: »Koliko pritožb smo že slišali o naših carinskih uradnikih! Koliko gostov in domačinov se je že pritoževalo zaradi neverjetnih šikan, ki jih cariniki delajo potnikom pri pregledovanju prtljage na mejah republike. Kolikokrat smo že čuli: »Tako na meji sem spoznal, da sem zopet pri nas, ko so mi naši cariniki pregledovali prtljago.« — Onim, ki imajo slabe izkušnje z naših mej, moramo povedati, da so to prave idile nasproti temu, kako se izvršuje carinska praksa v srcu države, v Pragi. Včeraj smo bili na glavni carinarni v Hybernski ulici. Prostorji so taki, da se na dajo primerjati z ničemer; vse slike, ki so jih podali avtorji detektivskih romanov z opisovanjem zakotnih beznice in podzemeljskih lukenj, so prava nebesa v primeri s tem pekлом. Stene so nečiste in vlažne, strop zakajen in umazan od saje. Na pultu stojte tehtnice in paketi, posode, škatle. Za pultom so zopet kupi paketov in škatel. Zada je okno in zgoraj napis: Blagajna. Tam sedi par uradnikov. Na nesnažnih mokrih in popljuvanih tleh, polnih stare slame in umazanega papirja, hodijo neprenehoma ljudje. Nekateri nervozno stopicajo semintja, drugi resignirano čakajo, da se oglasi njihovo ime. »Ali vzdržite dolgo sredi te nesnage?« smo vprašali nekega gospoda. »Ne vem. Stiri dni sem že vzdržal.« »Kaj delate tukaj?« »Nič.« Vprašali smo slugo pri vratih: »Kaj delajo ti ljudje?« »Čakajo na pakete.« Ker pa nismo mogli dolgo vzdržati v teh smrdljivih prostorih, smo šli proti izhodu. Malo višje je na klopih posedla skupina deklet in fantov, ki so imeli med seboj nekoliko predkrit razgovor... Ko smo prišli ven, smo si otepali slamo s čevljev in hlače ter si odpohili: »Hvala Bogu, da smo zopet srečno na soncu...« V drugi notici se omenja pritožba beograjske »Politike«, ki je nedavno napisala: »Nikjer na svetu se potnikov ne šikira in muči na ta način kakor ob vstopu na češkoslovaška tla. Žena nekega odličnega trgovca iz Beograda bo ohranila vedno v spominu, da so ji najprej slekli bluzo in razpletli lase, šele nato ji dovolili potovati v Karlove Vारे. G. A. K. piše o tej zadevi iz Beograda: »Na tako vljuden način se predstavljamo in pozdravljamo tujce, ki prihajajo prvokrat na Češko. Morda je to navsezadnje malenkost, toda v očeh tujcev nas lahko popolnoma osmeši in

ki je zbežala ravno ob največjem delu. Saj ste slišali poprej ropot. Razbila je cel sklednik škodelic, krožnikov in kozarcev, pa še ziniti ne smem. Kar se pa tiče letoviščnikov, pa ni moja stvar. Jaz jih nisem najel. Planinski društvo bi pa tudi rado kaj zaslužilo.

»Vse lepo, toda SPD bi zaslužilo toliko ali še več pri domačih ljudeh. Doda se mi, da igrano ježa in lisico. In mi bomo lisica! Ne bi bilo napačno, da priredi zlet semkaj gori nekaj naših fašistov in nauči to prevzetno svojat malo kozjih molitvic.

Ravnokar je bila priskekkljala iz gosposke sobe črnolasa gospodična, se nečimerno napol ozrla na še priletnega oskrbnika, mu želela ostentativno »Gute Nacht, Herr Sernetz«, ošvignila tudi naju, uboga vandrovec, s precej značilnim pogledom in izginila. Lajko noč ji je kratko in skoraj osorno odzdravil oskrbnik in se poslovil tudi od naju, ki sva tudi odjadrala v Morfejevo naročje.

V sobi ali sobici ali najbolje kurni kn št. 1 v prvem nadstropju novozgrajene dependance sva se vlaborila, kakor se je pač dalo. Z osmimi kubičnimi metri prostornine se ne more čarati. Iz previdnosti si je bila izbrala žena prostor na ozki postelji pri leseni steni, češ, da je ne bo strah. Meni je ostalo še petindvajset cm posteljne širine in rob stranice. Pristavil sem stol, se vlegel vznak ter se z desnim komolecem vodril

uniči sadove naše propagande za tujski promet. Razumemo, da obmejni uradi ne morejo do zadnje pičice ugoditi vsem potnikom in že samo dejstvo, da se jih sili k reviziji ob slabem vremenu, jih lahko spravi v nejevoljo. Toda kaj pomeni slučaj, ki ga objavlja beograjska »Politika«? Kaka surovost je to? Višji uradi so dolžni zadevo natančno preiskati in dati jugos. javnosti satisfakcijo, event. tudi dami, ki je doživela to neprijetnost. Načela obrambe državnih interesov pri kulturnem narodu v normalni dobi ne morejo biti v nasprotju z načeli navadne spodobnosti in spoštovanja do žene.

Notranja in zunanja politika.

*** Dr. Korošec in Kralj-Osvoboditelj.** Dr. Korošec se je proslavil s tem, da je protestiral proti vladnemu predlogu, naj bi se dal kralju Petru Velikemu zgodovinski naziv Osvoboditelj Srbov, Hrvatov in Slovencev, češ, Hrvati in Slovenci so se osvobodili sami. Zagrebški »Hrvat« je to razložil natančneje. Hrvati in Slovenci bi se borili dalje ne oziraje se na srbsko zmago, ker so sami položili orožje in se vrnili v zaledje, so s tem pokazali, da so proti nadaljni vojni in za svobodo. Te naivne potvorbe zgodovinskih dejstev, ki so se vsem v spominu, bi bile lahko izostale, ravno tako kakor Korošev protest. Kar se tiče zgodovinskega imena pokojnega kralja, je bil kralj Peter Veliki tako prepričan demokrat, da ni pripisoval samemu sebi zaslug za osvobodjenje, vedoč, da je kot vladar le reprezentiral ljudsko voljo in da imajo zasluge vsi, ki so umrli in trpeki za narodne ideale. Toda že čin pietete in psihološki čut, da se simbolično označi najvažnejša epoha narodne zgodovine, narekata potrebo, da se da velikemu pokojniku ta časten naziv. Pa pride dr. Korošec, ki kot duhovnik dobro pozna moč in pomen takih simbolov in protestira s piškavim argumentom, da smo se osvobodili sami. Tudi Srbi so se osvobodili sami, zakaj kralj, ki jih je vodil, ni bil kralj po »božji volji«, ampak izvoljen od ljudstva. Dejstvo pa je, da v Slovincih in Hrvatih še ni bila zadostno razvita potreba popolnega osvobodjenja. Deklaracija je bila platična izjava, na katero se tedanji mednarodni politiki niso ozirali. Se danes se naše ljudstvo ne zaveda dovolj svoje svobode. Dokaz: doktor Korošec in njegova stranka! Po prevratu je vedrila in oblačila zmagoslavna antanta, ki se je preklicano malo ozirala na naša platična čustva in ki je poznala na pr. Slovence manje kakor Perzije. Da bi se hrvatski in slovenski vojaki borili še dalje, kakor trdi »Hrvat«, ko je bila zmaga antante že gotova — to je trditev v duhu don Quijota, ki za resnega politika ne pride v poštev. Dejstvo je, da so nas takrat rešile pred

Proglas kralja Aleksandra na narod Srbov, Hrvatov in Slovencev.

LDU Beograd, 21. avg. Presburo objavlja uradno sledeči proglas Nj. Velikanstva kralja Aleksandra I. na narod: Mojemu dragemu narodu! Zlomljen od velikih naporov, ki jih je od Njega zahtevala poverjena Mu služba narodu in domovini, je izdihnil Moj mili roditelj, Nj. Velikanstvo kralj Peter I. Svojo plemenito dušo. Niti pod najtežimi udarci usode ni Moj oče omahoval v Svoji zvestobi narodu zaobljubljene misli. On je v dneh največjih izkušenj in nesreč obvaroval vero v lepšo bodočnost naroda. Skupno z narodom je gladil pota, ki so dovedla do ustvarjenja narodne zmage in slave. Pod Njegovim modrim vladanjem, ki je imelo namen, da ves narod vzvalovi in vname za veliki ideal osvobojenja in ujedinjenja naroda, da pridobi zanje simpatije in pomoč bratskega ruskega naroda ter velikih prosvetljenih zaveznikov držav na zapadu, je bilo izvršeno zgodovinsko delo osvobodjenja in ujedinjenja Srbov, Hrvatov in Slovencev v veliko narodno državo. Ko je dočkal to največjo nagrado Svojega

popolno razdelitvijo srbske zmage med vojno, naporno delo nesepratištnih emigrantov v inozemstvu in srbske čete, ki so prihitele na naše meje ter preprečile nadaljne aneksije Italijanov, Nemcev i. dr. Takrat, ko so slovenski in hrvatski fantje sramotno dezertirali v osvobodeno zaledje, so srbski vojaki krvaveli na Koroškem. V Parizu so nas rešila samo dejanja, ki smo jih storili v korist antanti in nič drugega. Sedaj, ko je situacija drugačna, lahko dr. Korošec modruje o teoriji deklaracijskega osvobodjenja Hrvatov in Slovencev. Lahko piše fantazije o imaginarnih četah Hrvatov in Slovencev, ki bi se še nadalje borili proti antanti, magari pod vodstvom blagoslovljenega križarja dr. Korošca in bojevitiga fratra Segvića. Radi pa bi slišali, ali bi dr. Korošec protestiral, če bi se na pr. Karlu Habsburgu v slučaju zmage podelil naziv zmagovalca.

*** Reakcionarna Jugoslavija?** Ko je naša vlada sklenila, da izprazni Pečuj in one dele Baranje, ki pripadajo Madžarski, je socialistično delavstvo pečujskih premogovnikov uvidelo, da ga čakajo pod Hortyjem najhujše persekucije in je v velikih masah zapustilo Pečuj. Begunci so se podali v Jugoslavijo. Kakor znano je socialistični voditelj Friderik Adler v posebnem proglasu apeliral na našo vlado, naj da tem beguncem, ki zapuščajo svoja bivališca iz strahu pred madžarsko reakcijo, svobodno azil. Spominjamo se, koliko je ravno nemško socialistično časopisje napadalo našo vlado in naše državnike kot reakcionarje, in bele teroriste. Se nedavno, ko so izšle stroge naredbe proti komunizmu, je dunajska »Arbeiter-Zeitung«

»Gospod Sernee, tako je in nič drugače. Če imate na izbiri vsega, naj bo za vse in ne samo za letovišarje. Če bi hla v koči na razpolago samo prežganika, bi bili vsi zadovoljni. Če ne bi bilo te, bi se zadovoljili s studenčino. Če pa imate, morate imeti za vse, brez vsakih privilegijev. To dela samo slabo kri. In končno je hribolazec potrebnejši urne postrežbe kakor letovišar, ki lahko malo počaka. Sicer pa človek ne ve več, če se nahaja v koči SPD, marveč v kakem židovskem letovišču. Skrbeli bomo, da ostane samo — naša.«

Listaje že ob slovesu po spominski knjigi sem opazil, da je bil 7. VIII. t. l. vpisan in izbrisan tudi nesrečni maturant Franjo Serajnik, ki je istega dne zvečer tako usodepolno preminul na planinski-veliceli v Rušah. Ime njegovo, kakor tudi opomba ob strani, je tako močno prečrtano, da se komaj razločijo še nekatere črke: S.....k.....anjo. Postrežba slaba.ž.....šee:k.....re.

Kaj je hotel reči predsmrtnik? Da je Ruška koča postala zbirališče židovskih in nemških letovišarjev in da bo treba korenite remedure!

Če je mislil rajnik to, potem poročam pri prvi priliki na njegov sveži grob, poklekne na zeleno rušo ter pomolim za večni blagor njegove duše.

KONEC.

Vsemogočnega Boga za brezprimerne žrtve Svoje in Svojega naroda, s katerim je delil zlo in dobro, je Moj vzvišeni roditelj zaprl Svoje oči. Ko stopam po členu 56 državne ustave na izpraznjeni prestol ter sprejemam kraljevsko oblast v Svoje roke, objavljam Svojemu dragemu narodu, da hočem, zvest idealom Svojega roditelja, čuvati ustavne svobosčine in prava državljanov. Hočem ščititi državno edinstvo in bdeti nad pridobitvami naroda, ki so Mi bile izročene v varstvo. Oviran radi boleznimi, da pridem na pogreb Svojega roditelja in da vršim kraljevsko oblast, pooblašam na podlagi člena 58 ustave Svoj ministrijski svet, da Me zastopa v izvrševanju kraljeve oblasti po Mojih navodilih do Mojega povratka v domovino. Slava Nj. Velikanstvu kralju Petru I. in mir Njegovi plemeniti duši! Zivel narod Srbov, Hrvatov in Slovencev. — Dano v Parizu, dne 17. avgusta 1921. Aleksander s. r. (Slede podpisi vseh ministrov.)

na pobesneli način napadala čast naše države in prisilila naše notranje ministristvo, da je prepovedalo to socijalistično glasilo za našo državo. Včeraj smo torej še bili najhujši reakcionarji, danes pa dajemo svobodni azil onim, ki morajo bežati pred reakcijo in terorjem Madžarske! Naši državniki, ki so bili v času avstrijsko-madžarskega režima revolucionarji in boritelji za svobodo, so tudi danes svobodoljubni, samo da hočejo svobodo dograditi. V okviru nacionalne svobode imajo tudi soc. demokrati pravico udeleževati svoj socijalni in politični program. Cisto pravilno pa je, da se je prava svoboda zaščitila pred kriminalnim terorizmom novosadskih opančarjev in podobnih izvržkov, ki si nadevajo masko komunizma. Begunci iz Pečuja, ki so se zatekli v našo državo, najlepše pričajo, da je pri nas prostor za vsa naziranja in vse pokrete, ki priznavajo razvoj in spoštujejo zakon!

Zanimivosti.

Briljanti v želodec. Gertruda Neuman je bila čedno dekle dvaindvajsetih let. Bila je siromašnih starišev ter se je preživljala na pošten način s tem, da je služila pri tujih ljudeh. Zunanosti je bila čedna in spretna, ter se je povzpela do službe upraviteljice v neki boljši hiši v Berlinu. Prikupila se je svoji gospej tako zelo, da sta postali prijateljici. Ko pa je na ta način stopila v ozko zvezo z »boljšimi krogi«, ji ni bilo več za pošteno delo. Postala je gosposka in za gospe se po njenem naziranju ne spodobi, da bi opravljale navadno delo. Začela se je torej sprehajati po navadi elegantnega sveta. Videla je mnogo veriznikov, ki tudi ničesar ne delajo, a vendar živijo in to še zelo razkošno. Da bi vzbudila v krogu svojih novih prijateljic kar najboljši vtis, si je kupila pri nekem zlatarju na obroke par lepih zlatih uhanov za briljanti. Seveda bi morala sedaj redno plačevati obroke; k temu pa je pred vsem treba denarja, tega pa lepa Trudica ni imela. No, pa radi tega si ona ni delala sivih las. Zlatar jo je večkrat opominjal, naj plača, ali pa vrne uhane, ona pa se je tolažila, češ, bo že počakal. Zlatar pa, ki se z njenim naziranjem nikakor ni strinjal, jo je tožil pri sodniji. A glej ga spaka! Uhane so sicer našli, toda briljantov ni bilo nikjer. Po dolgem iskanju so jih končno iztaknili v neki vazi za cvetlice. Predno pa je imel uradnik čas, da spravi najdene briljante, jih je zagrabila lepa Trudica ter jih — pojedla. To je spravilo uradnika v skrajno zadrego. Briljante je sicer našel, a zapleniti jih vendar ni mogel, ker so bili spravljani v želodec lišpaželjnega dekleta. V potu svojega obraza je tuhtal, kateri paragraf bi mu mogel sedaj pomagati iz zadrege. Celi državni zakonik je v duhu preletel, a zaman. Končno pa se je nečesa spomnil. »Gospodična,« je rekel, »Vi se nahajate v smrtni nevarnosti! Pogoltnili ste briljante, a briljanti redno povzročajo smrtno vnetje slepiča. Če se takoj ne podvržete operaciji, ste za par ur gotovo mrtvi.« To je sicer

prekanjeno dekle, ki je hotelo živeti in uživati življenje, tako preplašilo, da je bila takoj pripravljena za operacijo. Uradnik je poslal torej enega sodnijskih slug v bližnjo lekarno po sredstvo za čiščenje želodca (ali po domače povedano, za bljuvanje). Ko se je vrnil, je uradnik podal usodepolne praške »bolnici«. Trudica je sicer grenko zdravilo radovoljno vzela in prebledela. Čez kake pol ure so zdravila po vseh pravih zdravniških vede učinkovala in »smrtonosni« briljanti so prišli na dan. Uradnik je briljante spravil, se uljudno poslovil ter odšel. Gospodična Truda pa se mu je lepo zahvalila, da jo je tako požrtvovalno rešil gotove smrti. No, pa tudi sodniki so bili mehkega srca, ter so vpoštevali prestan »smrtni« strah obtoženke, — ki je napravil mnogo zabave in smeha — ter jo nadaljnjne kazni oprostili. Z obsodbo je bil tudi zlatar, ki se je iz srea nasmejal, zadovoljen, in tako so se vsi, zadovoljni razšli. Lepa Truda pa v bodoče gotovo ne bo več požirala briljantov in sličnih predmetov.

Pred pogrebom Kralja-Osvoboditelja.

Slovo kraljeve družine od mrtvega kralja.

LDU Beograd, 21. avgusta. Sinoci ob 9.30. uri so prišli člani kraljevske družine v saborno cerkev. Danes dopoldne je bila družina pokojnega kralja pol ure pri katafalku. Zvečer ob 10. uri pa so zaprli kraljevo krsto ob prisotnosti kraljeve družine in vlade. Kraljeva družina odide v Topolo in ostane tamkaj do torka. V torek bo imel patrijarh zadušnico. V sredo odpotujejo knežinja Jelena in kneza Arzen in Pavle v Pariz.

Straže ob mrtvaškem odru.

LDU Beograd, 21. avgusta. Danes pop. so čuvali kraljev oder od 14. do 15. ure invalidi, od 15.—16. ure vstaši iz leta 1875., od 16.—17. ure častniki, od 17.—19. ure pa mornarji. Poleg tega so bili za častno stražo tudi gojenci vojne akademije in rezervni častniki.

Lafeta za prevoz kraljeve rakve.

LDU Beograd, 21. avg. Lafeta, na kateri bodo prepeljali iz cerkve do kolodvora truplo velikega kralja, je s solunske fronte. Bila je v vseh bojih, med drugim na postojankah pri Rosni, Banjici, na Gorničevu, na Lovički Kosi, na Cukah, na koti 378. Pred ofenzivo se je nahajala na postojanki Sipke pri selu Budimirci v prvi armiji. Pri prodiranju naših čet je lafeta došla do Subotice. Za vojne je bilo raz nje oddanih 16.000 topovskih streliv in poleg nje je padlo šest topničarjev. Med pogrebnim izprevodom bo lafeto vleklo 60 vojakov pehotne garde, zadi pa bo pridrževalo lafeto 40 vojakov konjeniške garde. Na ta način se vrši pogreb tudi grških in angleških kraljev. Po pogrebu bodo lafeto izročili narodnemu muzeju.

Skopljski listi o pogrebu.

LDU Skoplje, 22. avg. Vsi skopljski listi prinašajo o blagopokojnem kralju dolge članke, polne žalosti za kraljem osvoboditeljem in izražajo v njih ljubezen in hvaležnost prebivalstva.

Južna Srbija pri pogrebu.

LDU Skoplje, 21. avg. Iz skopljskega okrožja je odpoštovalo mnogo delegatov k pogrebu pokojnega kralja. Delegati iz okrožja in sreza skopljskega pridejo na pogreb v narodni noši. H kraljevi krsti bo iz Skoplja in okolice položenih mnogo vencev. Poleg drugih napovedanih delegacij odpošljejo tudi solunski vojaki in četniki iz Južne Srbije odposlance z venci. Tudi muslimani iz Južne Srbije so odposlali svoje vence.

Zdravstveno stanje kralja Aleksandra.

LDU Beograd, 22. avgusta. Presburo poroča iz Pariza: Včerajšnje poročilo o zdravstvenem stanju kralja Aleksandra: Zdravstveno stanje kralja Aleksandra je na potu k znatnemu zboljšanju. Oteklina ponehava. Jutranja temperatura je znašala 37,8, večerna pa 38,4. Zila 96. (Slede podpisi.)

ob slonjalo stola. Utrujen sem dokaj hitro zaspal, toda kmalu so me začele mučiti nemirne sanje; tlačiti me je jela mora. Po mojih prsijh je venomer skakal paglavce ter na vse grlo kričal: »Da sitzt meine Mamma!« Brcal sem in tolkel okoli sebe, fant je izginil, zatisčalo me je še bolj in z grozo sem opazil na sebi celo planinsko koč, ki je venomer menjavala svoje napise: Koscher Hütte, Marburger Hütte, Deschmann Hütte in to toliko časa, da sem dobil snnek pod rebra, češ, naj ne smrčim in naj mirujem, ali pa raje zlezem pod postelj. Ker se je začelo že daniti, sem vstal, se pretegnil, oblekel in hitel na prosto. Nebo je bilo zopet čisto in na vzhodu se je začelo rumeniti. Ob petih sem začel klicati gorske vile, naj vstanejo in pripravijo kavo. Do polušestih sem sklical prvo, do šestih drugo, do polusedmih sem se prepiral, če dobim črno ali belo kavo, do sedmih mi je odgovarjala druga gorska vila, da je bela kava in bel kruh samo za letovišarje, kmalu po sedmih sem pa vendar, četudi s trudom in z veliko zgovornostjo, dobil dve porciji izborne bele kave in belega, z mlekom mešanega kruha.

Pred odhodom na Klopni vrh, kamor sva nameravala potovati, me je opozoril oskrbnik na spominsko knjigo in se opraščal, naj ne zamerim, če ni bilo vse prav.

Kralj Aleksander ni bil operiran.

LDU Beograd, 21. avgusta. (Pres-biro). Vest, ki jo je objavila „Politika“ v svoji številki od 20. t. m., da je bilo Nj. Veličanstvo kralj Aleksander operiran, je brez podlage.

LDU Beograd, 21. avgusta. Poročilo o zdravstvenem stanju Nj. Veličanstva kralja Aleksandra od 18. t. m.: Zdravstveno stanje je zadovoljujoče. Jutranja temperatura 38, večerna temperatura 38,5. Odtok iz bočne strani še traja. (Slede podpisi zdravnikov).

LDU Beograd, 21. avgusta. Poročilo o zdravstvenem stanju Nj. Veličanstva kralja Aleksandra od 20. t. m.: Zdravstveno stanje je neizpremenjeno. Jutranja temperatura 38, večerna 36,6, zila 102.

Slovenija na dan kraljevega pogreba.

LDU Ljubljana, 22. avg. Danes, na dan pogreba Nj. Veličanstva kralja Petra, so tukaj vse trgovine zaprte in počivajo vsi obrati. Skoro vse hiše so izvesile žalne zastave. Mnogo trgovinskih izložb je okrašenih v črnilo s sliko pokojnega kralja. Ob 10. uri dopoldne je opravil knezoškof ljubljanski dr. Jeglič v stolni cerkvi slovesno cerkveno proslavo, kateri so prisostvovali zastopnik pokrajinskega namestnika, ki je odpotoval na pogreb, dr. Vilko Baltić in vsi načelniki in uradniki državnih in avtonomnih uradov in oblasti, poveljnik dravske divizije general Dokič z vsemi častniki divizije, dalje nebrojna zastopstva trgovskih, prometnih in drugih profesionalnih korporacij in institucij ter raznih narodnih društev itd. Tudi v božjih hramih drugih konfesij so se opravile slične žalne molitve. Glasom poročilo so se tudi v vseh cerkvah pokrajine služili obredi za pokojnega kralja. Med cerkvenimi funkcijami so zvonili zvonovi vseh cerkev.

Maribor. Kakor Ljubljana in drugi kraji Slovenije in ostale države, tako je tudi Maribor praznoval kar najslovesnejše pogrebni dan Nj. Vel. kralja Petra I. Povsod so vihrale žalne zastave, trgovine, delavnice itd. so bile zaprte in počivali so tudi vsi uradi in obrati. Gostilne in kavarne so bile zaprte dopoldan od 9. do 11. ure ter pop. od 17. do 18. ure. Ob 9. uri dopoldne se je vršil v stolnici žalen obred, katerega je služil knezoškof dr. Napatnik ob asistenci številnega duhovništva in katerega se je vdeležilo veliko število uradništva, občinstva ter zastopnikov privatnih podjetij, uradov, korporacij itd. Posebno številna je bila vdeležba Sokolov z zastavo. Popoldan ob pol 18. uri se je vršilo istotam cerkveno opravilo o priliki pogreba, katerega se je udeležilo tudi obilo zastopnikov uradov in obilo občinstva.

Dnevna kronika.

Maribor, 23. avgusta.

— **Postavimo spomenik kralju-osvoboditelju!** Vsa mesta naše države so že sklenila postaviti spomenik prvemu kralju osvobodjene domovine Petru Velikemu Osvoboditelju. Ali naj bi v tem zaostal samo naš Maribor? V Mariboru so imeli spomenike samo prejšnji habsburški tringli, a te spomenike je osvobodjeni Maribor 1. 1918. vrget s piedestalov, ki sedaj samevajo mrki in ne delajo mestu okrasa. Postavimo mesto njih na novi Glavni trg veličasten spomenik Njemu, ki je bil največji sin naroda jugoslovenskega, največji brat naš bratov Jugoslovenov! Na delo torej!

— **Žalovanje za kraljem.** Ministrski svet je odredil da traja strogo žalovanje za pokojnim kraljem do 25. t. m. Od 25. t. m. dalje se smejo torej zopet vršiti javne prireditve, veselice, predstave, koncerti itd. Državno žalovanje pa bo trajalo šest mesecev.

— **Žalna seja mariborskega občinskega sveta.** V soboto, dne 20. t. m. ob 18. uri se je vršila v mestni dvorani žalna seja mestnega občinskega sveta. Podžupan g. Roglič je v toplih besedah proslavil veličino junaškega kralja Osvoboditelja, ki je vse svoje življenje delal za visoki ideal, da osvobodi zatirani jugoslovenski narod izpod tujega jarma. Vsi navzoči so stoje poslušali njegov govor, na koncu pa zaklicali

spomenu blagopokojnika trikratni »Slava!«. V nadaljnjem govoru je podžupan izrazil željo, naj bi vzvišenega naslednika na prestolu spremljala sreča, da bi dovedel jugoslovenski narod k onim ciljem, katerim je postavil njegov vzvišeni oče prve temelje. Z vzklikom: »Živelo Nj. V. kralj Aleksander!« je sklenil svoj govor. Nato je prečital g. podžupan sožalno brzojavko, ki se je potem potom pokrajinskega namestništva predložila na najvišje mesto. Za tem je naznanil, da je v smislu sklepa klubovih načelnikov odpotoval župan Grčar z odborniki Selinškom (JSDS) Filipičem (SLS) in prof. Voglarjem (JDS) k pogrebnim svečanostim v Beograd. Končno je pozval odbornike, da se udeležijo sprejema deputacije češkoslovaške republike ob 23. uri na glavnem kolodvoru in maše zadušnice po pokojnem kralju, ki se je vršila v ponedeljek ob 9. uri zjutraj v stolni cerkvi, na kar je bila seja zaključena.

— **Na mesto venea na grob kralja Petra Velikega** bodo Mariborčani prispevali za »Ljudsko knjižnico v Mariboru« in opozarjamo na tozadevni proglas na drugi strani.

— **Žalne zastave** so se v Mariboru polagoma pojavile skoro na vseh hišah, bilo pa jih je še nekaj, ki niso storile svoje dolžnosti. Mi jih ne bomo posebej objavljali in žigosali, zavedna javnost naj si jih zapomni, da bo vedela za pozneje. Čez sedem let pride vse prav!

— **Okrašena okna.** Kakor se nam poroča so o priliki smrti Nj. Vel. kralja Petra okrasili izložbena okna s kralje, vo sliko in črnimi barvami tudi še g. trgovca Albin Novak na Koroški cesti, trgovka Weixl v Gosposki ulici, trgovina Pinter in Lenard in še nekatere druge.

— **Dravska dolina in pogreb kralja Petra.** Izletniki nam pišejo: Dasiravno je vlada odredila, da mora biti ponedeljek dan žalovanja in da se ima ustaviti delo v vseh obratih, smo videli v Dravski dolini par nečastnih izjem, ki moramo zabeležiti v javnosti. Dočim je m. pr. tovarna dušika v Rušah ustavila za ta dan svoj obrat, dasi je to združeno s precejšnjo gmotno škodo, sta selniška trgovca Jagritsch (!) in Pinter ves dan kupčevala, kakor da bi bila kje sredi Gradea. Opozarjamo merodajne oblasti, naj hvaležno kytirajo ta dokaz lojalnosti, ki sta ga podala selniška trgovca. Čemu bi ne dobila ti stega, kar najbrž iščeta — srečen povratek v obljubljeno deželo onkraj Mure!

— **Osebna vest.** Vodja policijskega komisarijata policijski svetnik g. dr. Senekovič je odšel na dopust. Za čas odsotnosti ga zastopa nadsvetnik gosp. Vračko.

— **Odpust iz službe.** Na XVIII. seji viš. šol. sveta se je sklenilo, da se učitelj Koloman Tatraj v Zamostju v Prekmurju odpusti iz ljudskošolske službe, ker ni naš državljan.

— **Umrl je** 20. t. m. v Sv. Jurju ob južni želez. gosp. Jože Pevec, revizor juž. žel. v starosti 47 let. Blag mu spomin.

— **Primarij dr. Dernovšek** se je vrnil ter zopet ordinira.

— **Nov odvetnik v Mariboru.** Pod tem naslovom smo javili, da je kupil dr. Slokar pisarno dr. Matjeja Osenjaka. Kakor naknadno doznavamo, se kupčija ni izvršila ter ostane pisarna še naprej last dr. Osenjaka.

— **NO.** Danes zvečer ob pol 9. uri se stanek v mali dvorani Narodnega doma.

— **Zakaj je počil zvon v mariborski stolni cerkvi.** Zgodilo se je, da je v mariborski stolni cerkvi počil veliki zvon in sicer baš ko so zvonili pokojnemu kralju. Priprosto in neuko ljudstvo si to razlaga tako, da je Bog kaznoval katoliški zvon, ker je zvonil pravoslavnemu verniku. Seveda noben ne vpraša, zakaj niso tudi po drugih cerkvah popokali zvonovi in čemu je kazen zadela ravno mariborski stolni zvon. Značilno je, kako si ljudstvo predstavlja Boga: takó malenkosten, pristranski in maščevalen more biti le človek, ki moralno ne stoji ravno visoko...

— **Kapela Sv. Birokracija.** Kakor čujemo, nameravajo nekateri gospodje pri poštni upravi temu svetniku res zgraditi častno kapelo. Predpriprave

so v teku. Pošta je zahtevala od trgovca Srečkota Krajca pri Sv. Lenartu, da naj prevažajo pošto točno ob določeni uri, ker to zahteva uradni red. Srečko Krajca je izjavil, da se pač zaveže ob uradnih urah dnevno prevažati pošto iz Maribora k Sv. Lenartu, da se pa ne more zavezati za točno uro in to radi tega, ker bode do podelitve koncesije za avtovožnjo prevažal pošto le z svojim tovornim avtomobilom ali vozom, katerih odhod in prihod pa je z ozirom na trgovsko poslovanje časovno nemogoče točno določiti v naprej. Stari šimel je zarezel po tem poročilu prav krepko, odločil, da zahteva sv. Birokacija raje trikrat na teden prevažanje pošte, pa to točno ob uri kakor pa dnevno in to netočno. In tako je bilo mogoče, da nam pošta danes v soboto predpoldnevom še ni dostavila nobenega poročila o tem, da je v torek umrl naš kralj Peter in bi bili o tej vesti preseščeni še le danes popoldne, če nam ne bi prinesli tega poročila že pešci v sredo v jutro. Seve gospodom v Ljubljani je to vseeno, oni imajo pač dnevno pošto. Glavno v vsaki upravi pa je — šimel.

— **Konkurenca Orlov.** Na Hrvatskem se je ustanovila nova telovadna organizacija pod imenom »Savez hrvatskih orlova i orlica«, ki je začela pridno pobirati podpore med separatističnimi krogi. Seveda so tej Orlovski zvezi priskočili na pomoč tudi naši klerikaleci. Pa so preklicano nasledli. Klerikalna »Narodna politika« vsa prestrašena konstatira, da ti »orli« niso »pravoverni« in ne spadajo med »katoliške« organizacije.

— **Razpust železničarske organizacije.** Z ozirom na protidrjavno propagando je na temelju zakona za zaščito države razpuščena komunistična železničarska organizacija v Ljubljani.

— **Planinska veselica v Rušah.** Osebe, ki so izgubile v Rušah pri planinski slavnosti denar in druge predmete, naj pošljejo svoje naslove predsedništvu plan. društva v Rušah z navedbo in popisom izgubljenih reči.

— **Poljedelski kredit.** Glavna zadružna zveza je povodno vprašanja poljedelskih kreditov imela posebno konferenco, na kateri se je sprejela resolucija, ki zahteva, da se poljedelskim zadružam preskrbijo prednostni krediti. Resolucija se je takoj poslala poljedelskemu ministru Puelju in minister je obljubil, da se bo uredba o poljedelskih kreditih revidirala, in sicer tako, da se bodo poljedelski krediti razdelili v dve skupini: na kredite za organizirane kmetovalce in na kredite za neorganizirane kmetovalce. Od celokupnih kreditov se bo določilo 25 odst. onim poljedelcem, ki so imeli škodo vsled poplave ali požara. Zadružni krediti se bodo dajali naravnost preko uprave fondov. Izvolil se je poseben odsek za definitivno rešitev. V odsek so bili imenovani zastopniki poljedelskega ministrstva in Zadružne zveze. Rešitev bo izšla v najkrajšem času.

— **»La Sera«** pravi, da je bila Arbeiter-Zeitunga prepovedana pri nas radi njenih komentarjev glede sprejema ustave. Vest je netočna. »Arbeiter Zeitung« je bila prepovedana, ker si je vsled vladnega nastopa proti komunistom dovolila tak prostašk in lažljiv ton proti naši državi, kakor da bi bila glavni organ komunistov.

— **Lepo izpričevalo Idriji.** »L'Era Nuova« piše, da je v Idriji italianizacija posebno težka, ker to je prešel slovenski iredentizem že v fanatizem. K temu priznanju laškega lista zavednim Idrijčanom samo častitamo.

— **Aretirana roparska družba.** V zadnjem času se je zgodilo v mariborskem okraju kakor tudi v okolici in v mestu samem več drznih roparskih napadov in tatvin. Dolgo ni bilo mogoče zaglediti te drzne roparske družbe, o kateri so manjkali vsi podatki. Končno pa se je detektivoma g. Jugu in Saksidi posrečilo, spraviti nevarneže pod ključ. Prvi roparski napad se je izvršil na gostilničarko Katarino Visočnik na Meljskem hribu. V gostilno sta prišla dva moža ter naročila pijače. Naenkrat sta prišla za gostilničarko v kuhinjo, eden ji je nastavljal samokres, ter zahtevala denar. Vsa prestrašena jima je gostilničarka izročila vso gotovino — nad 2000 kron, — nakar sta prebrskala

še vse omare, vzela zlatnino in druge vrednosti ter odšla s tretjim, ki je bil pred gostilno na straži. Orožniška postaja v Lajtersbergu je telefonično obvestila o tem mariborski policijski komisarijat, ki je uvedel takojšnje zasledovanje neznanih storilcev. Na podlagi poizvedovanja detektiva g. Jugu je bil osumljen neki Matija Sulek, ki je še le pred kratkim bil izpuščen iz zapora. Po naročilu policijskega komisarijata je bil Sulek v Ormožu aretiran in pripeljan v Maribor, kjer pa je vsak čin trdovratno tajil. Med tem pa sta detektiva g. Jug in Saksida izsledila še drugega »družabnika« v osebi nekoga Jakoba Podgoreleca, čegar sled je vodila istotako v Ormož, koder ga je tamkajšnja orožn. postaja je po naročilu omenjenih detektivov aretirala in izročila tuk. policijskemu komisarijatu. Dva dni prej pa je aretirala orožniška postaja v Marenbergu nekega Ivana Drevenška, ki je bil osumljen tatvine pri gostilničarki Tereziji Lukas v Marenbergu. Tudi ta tatvina je bila izvršena oziroma osnovana od cele družbe. Podgorelec jo je še pravočasno pobrisal s plenom iz Marenberga, da bi plen z ostalim razdelil. Poglavar cele družbe pa je bil neki pekovski pomočnik Franjo Lah, katerega sta po ugotovitvi detektiva g. Jugu aretirala v kavarni »Zigart« revizni nadzornik Pavletič in detektiv Cimerman, ki je spoznal v njem že dalje časa radi raznih tatvin zasledovanega tatu. Z njim je bil zadnji član te »gostoljubne« družbe na varnem. Lah je imel izdelanih že več načrtov za tatvine in roparske napade. Tudi tatvino v Marenbergu je on zasnoval ter vse natanko proučil, kje se nahaja denar, zlatnina in drugi taki predmeti. Lah je ostal v Mariboru, Sulek, Drevenšek in Podgorelec pa so odšli v Marenberg. Sulek se je pridružil v gostilni se nahajajočima orožnikoma, Drevenšek in Podgorelec pa sta šla na delo. Drugi dan je Lah pripravil ekspedicijo v Celje k nekemu kmetu, ki je žnjim služil pri vojakihi. O tem je vedel, da ima doma pri sebi mnogo denarja, ker mu je svojčas pravil, da bo imel kmalu 100.000 kron, na kar bo pobegnil v Nemško Avstrijo, ker ga tudi policija zasleduje. Istotako je pripravil Lah roparski napad na svojo sorodnico v Gradcu in silil imenovane da gredo v sredo 3. avg. z njim v Gradece. Ker pa ti niso privolili, je zapretil, da to izvrši z drugimi. Vsi štirje so skrajaj tajili, končno pa so vsi priznali. Detektivu g. Jugu se je posrečilo, da je zadelil vse ukradeno blago, deloma v Ormožu, deloma pa na Pragerskem ter ga izročil sodniji. Imenovani pol. organi, posebno pa detektiva g. Jug in Saksida, ki so s svojo požrtvovalnostjo dosegli tako lepe uspehe in rešili našo okolico teh roparjev, zaslužijo za svoje delo priznanje in pohvalo, in to tem bolj, ker so manjkali za storilci vsi podatki, ki bi bili le količaja pripomočniki pri izsleditvi.

— **Vsled zastrupljenja zblaznel.** Magister lekarnar »Pri Mariji Pomagaj« nasproti frančiškanske cerkve F. Filipčič je zavil pred par dnevi večjo množino morfija. Prepeljali so nezvestnega v tuk. javno bolnico. Ko pa se je zavedel, je zblaznel, vsled česar so ga morali prepeljati v blaznico na Studence pri Ljubljani.

Slov. nar. gledališče.

— **Iz gledališke pisarne.** Vpisovanje v dramatično šolo se vrši vsak dan v uradnih urah v gledališki pisarni. Pouk se prične dne 24. t. m. ob 20. zvečer. Učenci, ki so obiskovali lani sprva gledališko dramatično šolo, nato pa šolo g. Skrbniška, naj se prijavijo za drugi letnik. (Vpisnina prosta). Vpisnina za prvi letnik znaša K 10.—, šolnina za oba letnika K 40.— mesečno.

Sport.

— **POLNP v Mariboru** opozarja vse klube mariborskega okrožja, da je zabranjeno v-ako tekmovanje z Atletiksportklubom v Celju in to do 18. oktobra 1921. Vsak klub, ki bi med tem časom igral z njim, zapade najstrožji kazni. Atletiksportklub v Celju je kaznovan od Lj. N. P. vsled nepckoravanja z globo 1000 dinarjev in prepovedjo igranja tekem za dobo 2 mesecev.

Stanovanjsko vprašanje.

Povišanje najemnin, najemniki in hišni posestniki. Od društva hišnih posestnikov v Mariboru smo prejeli. Začetkom tega meseca se je začela deloma pobirati najemnina v smislu nove stanovanjske naredbe. To daje mnogim povod za razburjenje, tako na strani hišnih posestnikov, kakor na strani najemnikov. Vendar to razburjenje po večini ni utemeljeno niti na tej niti na oni strani. Lastniki hiš so že po poprejšnjih naredbah imeli pravico zahtevati najemnino kakor se je plačevala leta 1914, in poleg nje še 60 odst. pribitek. Razum tega pa so smeli najemnikom naložiti tiste vsote, za katere se je od leta 1914. povišalo vzdrževanje hiše. Razume se, da so morali najemniki plačevati tudi avtonomne doklade katere pobira občina kot davek od najemnikov. Ker so se stroški za vzdrževanje hiš od leta 1914. povišali ravnotako kakor mezde in razno blago, to je povprečno na 20 do 30 kratni znesek, so najemniki v tistih hišah, katerih lastniki so se poslužili svoje pravice že pred zadnjo stan. naredbo plačevali na najemnino približno 3 do 4 krat toliko kakor leta 1914. Nova stanovanjska naredba je postavila račun najemnikom na drugo podlago, vsled katere morajo hišni posestniki stroške za vzdrževanje hiše, brez ozira na njihovo visokost plačati sami, smejo pa zato od najemnika zahtevati 3 krat, 4 krat in 6 krat toliko prave najemnine kakor leta 1914. V nekaterih slučajih še več. Hišni lastniki, ki so se že poprej poslužili svoje pravice, se pritožujejo, da vsled nove stanovanjske naredbe pri 3 ali 4 kratnem povišanju najemnine ne dobijo nič več, kakor so dobivali do sedaj. Najemniki, zlasti tisti ki do sedaj niso plačevali toliko kolikor bi bili morali plačevati v smislu obstoječih naredb, pa se čutijo prizadeti, ker morajo sedaj plačati več, kakor so plačevali do sedaj. Po večini je razlika sedajne najemnine le tam znatno večja, kjer je gospodar do sedaj dobival manje kakor bi bil smel zahtevati. Veliko glavice dela ljudem vprašanje, ali se naj najemnina iz leta 1914. poviša na 3 kratni ali 4 kratni znesek. V tem oziru določuje nova stanovanjska naredba, da se sme gospodarsko slabotnejšim najemninam povišati le na trikratni znesek in omenja kot gospodarsko slabotnejše najemnike tudi take, ki živijo pretežno od stalne plače ali pokojnine. To določilo se pa v večini na obeh straneh napačno tolmači. Društvo hišnih gospodarjev v Mariboru je svojim članom priporočalo pri povišanju najemnine z najemniki postopati obzirno zlasti pri najemnikih, ki so res revni in tudi malo najemnino težko plačujejo, opustiti vsako povišanje, ali pa najemnino z 1. 1914. povišati le na 2 kratni ali 3 kratni znesek. Krivo pa je mnenje mnogostevnih najemnikov, ki imajo stalne plače ali pokojnine, da se njim najemnina z 1. 1914. ne sme zvišati na več kakor na trikratni znesek. V tem oziru je treba vsak slučaj posebej presoditi. Najemnika, ki ima na leto 58.000 kron stalne plače, a skrbi samo zase ali k večjemu za dve ali tri osebe, gotovo ni šteti med gospodarsko slabotnejše najemnike. Ravnotako med take najemnike niso šteti tisti, ki imajo poleg svoje stalne plače še lepo premoženje ali postranske dohodke. Da ni vsak najemnik s stalno plačo ali pokojnino šteti med gospodarsko slabotnejše najemnike, sledi jasno iz čl. 6. zadnje stanovanjske naredbe od 21. maja 1921., ki doplakuje, da se sme najemnina brez izjeme in brez ozira na osebo najemnika povišati na 6 kratni znesek, ako znaša letni dohodek najemnikov 60.000 do 100.000 kron. Ta člen ne razločuje, od kod ima najemnik te dohodke ali je to stalna plača, ali pokojnina, ali pa drugi dohodki. Nesmiselno bi bilo, če bi se smelo najemnino povišati samo na trikratni znesek pri najemniku ki ima v letu 59.999 kron stalne plače, pri čem pa ki ima 1. — krono več letne stalne plače, pa bi se smela ta najemnina povišati kar na 6 kratni znesek. Toliko o pravem vprašanju. — Ko bi se bila najemnina vedno povišala sorazmerno, kakor je rasla cena vsakovrstnemu blagu in kakor so rasli stroški za vzdrževanje hiš, bi se danes plačevala približno 20 krat tako velika najemnina kakor leta 1914., a noben

človek ne bi se nad tem spodbikal, kakor se nihče ne spodbika nad tem, da velja danes moka 50 krat toliko kakor 1. 1914., ali mast 25 krat toliko kakor 1. 1914., obleka in čevlji 40 krat toliko kakor leta 1914. Veliko število najemnikov pa se je pod vplivom raznih komunističnih gesel in s pomočjo vlade vživel v misel, da je lastnik hiše brezpraven in da mora imeti najemnik svoje stanovanje brezplačno. — Nekoliko razburljivo pa vpliva tudi nenaden skok v povišanju najemnin, zlasti tam, kjer hišni gospodarji poprej najemnino niso povišali v tisti meri, kakor bi bili smeli. Ker velja nova stan. naredba že od 1. julija 1921., pri nas pa se je objavila šele tekom meseca julija, morajo vsled tega najemniki, ki plačujejo svojo najemnino mesečno, ta mesec plačati najemnino za ta mesec in povrh še zrostanek za pretekli mesec. Skupno svoto čutijo marsikateri najemniki, ker jo morajo plačati naenkrat, seveda vsokakor boljše, kakor bi bili občutili, če bi bili plačali začetkom julija povišano najemnino za mesec julij. Poleg te same ob sebi razumljive neprijetnosti in poleg nepoučenosti pa igra tukaj veliko vlogo tudi iz hudobije izvirajoče hujskanje gotovih krogov. Najbolj se nad povišanjem najemnine pritožujejo najemniki, katerim nobeno vino ni predrago, nobena vstopnica k zabavam ni previsoka, ki vsak teden po tri do štirikrat toliko potrošijo za alkoholne pijače, kakor plačajo na najemnino zase in za rodbino za cel mesec. Vse gostilne, kavarne, veselice in zabave so v prvi vrsti natlačene od najemnikov, zelo malo pa je tam najti hišnih posestnikov, zlasti takih, ki živijo samo od dohodkov svoje hiše, če je v Mariboru še sploh kaj takšnih hišnih gospodarjev. Premnogokrat se sliši premlevati frazo, da so lastniki hiš od leta 1914. naprej postali milijonarji zaradi tega ker je vrednost hiš poskočila. V resnici se danes hiše prodajajo približno za 10 kratno svoto kakor 1. 1914. Cena hišam torej niti blizu, ni tako poskočila kakor cena drugemu blagu. Ker je današnja krona komaj dvajseti del krone iz leta 1914., je jasno, da je vsak lastnik hiše tudi na nje vrednosti izgubil polovico; za hišo, za katero se je leta 1914. plačalo 50.000 kron bi se moralo z ozirom na vrednost današnje krone plačati danes 1.000.000 kron. Ker se pa za tako hišo v resnici danes plača 500.000 kron, je lastnik hiše ravno zavoljo tega, ker se hiša ne obrestuje, tudi na nje vrednosti izgubil polovico. Najemniku, ki priporoča lastniku hiše, naj se zadovoljuje z dozdnevno višjo vrednostjo svoje hiše, naj se lahko mirno odgovori, naj se delavec, uradnik, ali kdorkoli zadovolji s tistim zneskom plače ko jo je dobival 1. 1914., vsaj je itak njegova delavna sila danes vredna 20 krat toliko kakor leta 1914. On se torej lahko zadovolji s to povišano vrednostjo svoje delavne sile in naj nikar ne zahteva še povišanje plače. — Od leta 1914. je v Mariboru najmanj ena tretina hiš menjala svoje lastnike. Kupei pa niso nekdanji lastniki hiš, ampak sami nekdanji najemniki. To kaže najbolje, ko mu se godi bolje ali najemnikom ali pa lastnikom hiš. Treba je torej tudi nekoliko obzirnosti. Če so lastniki hiš tekom zadnjih 6 let morali pustiti vse dohodke iz svojih hiš in povrh še izgubiti polovico vrednosti svojih hiš, tedaj vsaj ne zaslužijo obitane oduševstva, s katerim nekateri komunistični in hujskajoči elementi tako radi nastopajo proti lastnikom hiš, kadar se ti držejo zahtevati vsaj malenkostni dohodek iz svoje hiše.

Sokolstvo.

o Sokolstvo spominu kralja Petra. Starešinstvo Jugoslovanskega Sokolskega Saveza odreja: 1. V počestčenje spomina velikega kralja Petra Osvoboditelja prirediti mora vsako, v Savezu včlanjeno sokolsko društvo za vse svoje članstvo žalno zborovanje, kjer naj se povdarja zgodovinski pomen Njegovega življenja in Njegovih borb za naše nacionalno in državno osvobodjenje in ujedinjenje. Taka zborovanja naj se vršijo v vsakem Sokolskem društvu tekom prvih 14 dni po kraljevem pogrebu. 2. Vsakemu Sokolskemu društvu je dano na svobodno voljo, da sme pristostovati tudi vsaki drugi oficelni prireditvi, ki jo bodo oblasti ali korpore-

cije uprizorile v počast spomina kralja Petra in ki niso omejene zgolj na število povablencev ali lastnih pripadnikov. 3. Udeležba na vseh zborovanjih in drugih prireditvah v civilnih oblekah s sokolskim znakom. 4. Ta odredba velja za vsa Savezna društva brez vsakega drugega obvestila z naročilom, da morajo sokolske župe tekom enega meseca po kraljevi smrti sporočiti podpisnemu starešinstvu o izvršitvi te odredbe. Zdravo. Starešinstvo Jugoslovanskega Sokolskega Saveza.

Gospodarstvo.

Pečujski rudniki in naša država.

Glasom trianonske mirovne pogodbe in odloka reparacijske komisije je priznana naši državi 20 odstot. celokupne produkcije premoga vseh rudnikov pečujškega bazena. Danes se nahajajo pod našo upravo samo štiri rudniki, tri pa so pod Madžarsko. Da se osigura uvoz nam dodeljenega kontingenta pečujškega premoga tudi po evakuaciji, zahteva naša država sledeče garancije: 1.) da nastavi naša vlada v Pečuhu svojega komisarja, ki bo vodil kontrolo nad produkcijo premoga v vseh rudnikih in ki bo nadzoroval, da se nam pripadajoča množina redno pošilja. 2.) zahteva, da se železniška proga od Pečuha do naše meje odstopi naši eksploataciji, da zamoremo z našimi lastnimi prometnimi sredstvi osigurati reden dovoz. Madžari so sicer glasom pogodbe dolžni, da nam naš del premoga dostavijo do meje, vendar da naša vlada lastne zaprte vagonne, da tem bolj gotovo dobimo premog iz Pečuha, od katerega zavisi naš železniški promet v Banatu in Bački. Naši gospodarski in politični merodajni krogi posvečajo posebno pažnjo na ekonomsko važnost baškega trikota za našo državo. Znanó je, da je dosegla produkcija pečujških rudnikov, ki se nahajajo pod našo upravo, dnevno 180 vagonov, med tem ko znaša produkcija rudnikov pod madžarsko upravo samo 100 vagonov dnevno. Ni pa treba še posebej spominjati, da je to edini črni premog v novoosvojenih krajih naše države. Prej smo dobivali črni premog iz mesta Petrošnja, koder se ga je proizvajalo dnevno 400 vagonov. Ti rudniki pa pripadajo sedaj Romuniji. Tudi drugo mesto, Karpano v Istriji, koder se je dobival črni premog, je sedaj pripadlo Italiji. Ostali rudniki v Sloveniji, Bosni in Hrvatski vsebujejo temni premog, ki vsebuje samo 4500 kalorij, pečujski pa je najboljši kakovosti s 6000 kalorijami. Sedaj imamo pravi črni premog samo še v Timočkem bazenu pri Vrški Čuki na bolgarski meji. Toda ta rudnik se še le popravlja, ker so ga Nemci svojčas potopili in uničili. Iz tega je razvidno, da je vprašanje pečujških rudnikov za nas velike važnosti.

g Mariborsko sejmsko poročilo. Na svinjski sejem dne 19. t. m., se je pripejalo 253 prašičev, 9 koz in 1 jagnje. Cene so bile sledeče: Mladi prašiči 6 do 8 tednov stari komad od K 160 do 180; 10 tednov stari od 200 do 240, 8 mesecev stari od 1100 do 1200. Plemenske svinje 1 kg žive teže K 26 do 28. Polpitane svinje za zakol 1 kg mrtve teže K 28 do 30 kg Koze/so bile od K 180 do 400 kmd. Kupčija je bila živahna.

g Predprodaja vozniških kart. Potujoče občinstvo se opozarja, da prodaja naše špedicijsko podjetje »Balkan«, Maribor, Aleksandrova 35 vozne karte za vse proge Jugoslavije in Nemške Avstrije po istih cenah kot železnica, ter daje vse potrebne informacije ustmeno in pisмено popolnoma brezplačno.

g Velesemenj v Ljubljani. Z velikim zanimanjem pričakuje tu. in inozemstvo otvoritev velesemenja v Ljubljani. Videti upamo tam delo in umotvoro našega naroda, ter s tem pokazati svetu, da tudi mi nekaj premoremo. — Nikdo naj toraj ne opusti prilike obiskati to za nas velevažno prireditev. Železnica daje 50 odst. popusta. Vsa, ki hoče semenj posetiti, preskrbeti si mora legitimacijo in znak, ker le z legitimacijo uživa vse bonitete. Legitimacije in znake, ter vsa potrebna pojasnila daje naše domače šped. podjetje »Balkan« v Mariboru, Aleksandrova cesta 35. Društvo »Balkan« je tudi edini oficijelni špediter tega semnja.

g Velesemenj v Pragi. Kakor znano, bo od 1. do 8. septembra v zlati Pragi mednarodni, vzorčni semenj. Obiskovalci, ki se izkažejo z legitimacijo, dobe na vseh železnicah 50 odst. popusta. Z isto legitimacijo so v Pragi še druge bonitete zvezane. Za nas Jugoslovane je ta semenj v kulturnem in gospodarskem oziru velikega pomena. Dana nam je ugodna prilika za primeroma mal denar videti prestolico bratskega češkega naroda, uživeti se v celo zgodovino Libušinih sinov ter občudovati pridnost in žilavost Čehov. Kdor le more, naj gre v Prago! Legitimacije in znake za ta semenj, kakor vsa potrebna pojasnila daje naše domače šped. podjetje »Balkan« v Mariboru, Aleksandrova cesta 35.

g Nabavka mesa za garnizone Dravske divizijske oblasti. Zaradi osiguranja mesa od 1. oktobra do 31. decembra 1921. se bodo zaključevale direktne pogodbe dne 24. avgusta predpoldne (toz 1.) za ljubljanski garnizon pri divizijski intendaturi. Dnevna potreba 1000 do 1200 kg; 2.) Mariborski garnizon pri tamošnjem vojnem okrogu. Dnevna potreba 800 do 1000 kg; 3.) za Celjski garnizon pri tamošnjem vojnem okrogu. Dnevna potreba okrog 400 kg; 4.) za Slovensko Bistriški garnizon pri tamošnji komandi mesta. Dnevna potreba okoli 60 kg in 5.) za Ptujski garnizon pri tamošnji komandi mesta. Dnevna potreba okoli 300 kg. Interesenti se pozovejo, da stavijo pisemne ponudbe kolekovane s 2 dinarima. Kancija: 5 odst. Uslovi su na razpolago pri omenjenih uradih. Ponudjaci morajo imeti dokaze da so sposobni izvršiti preuzeto dobavo. To se bo pregledalo o priliki ponudbe. Ako ne bi bilo lokalnih interesentov, pozvali se bodo tudi interesenti izven Slovenije. — Komanda Dravske divizijske oblasti E. br. 12.160 od 13. 8. 1921. leta.

g Znižanje bančnega diskonta v Švici. Švicarska narodna banka je znižala diskontno postavko od 4 in pol na 4 odstotke ter ima sedaj najnižjo diskontno obrestno mero na svetu.

g Cevi za transport petroleja. Na progi Havre Paris nameravajo položiti za transport petroleja cevi, slično vodovodu. Glasni proračuna bi stal ta načrt 85 do 100 milijonov frankov. — Najcenejše ponudbe so stavile nemške tvrdke.

Kultura in umetnost.

x Veliko narodno gledališče namestavajo zgraditi v Bratislavi. Darila za to gledališče se nabirajo po vsej Češko-slovaški. Slovaško gledališče v Bratislavi bo najlepši simbol zmage in ujedinjenja. Pisatelj Alojz Jirasek je naslovil na ves narod prisrčen apel in bo fond nosil njegovo ime.

x Kako plačujemo pisatelje in narodne mučenike. Bivši častnik Fr. Maselj-Podlimbarski je spisal zaani roman »Gospodin Franjo«. Ko je izbruhnila vojna, so ta roman zasegli. »Slovensko Matico« sekvestrirali, pisatelja Podlimbarskega pa konfinirali v nekem nižjeavstrijskem kraju. Tam ga je našla smrt. Ideja »Gospodina Franja« je zamagala; iz Srbije se je vrnil preko Save ter došel daleč do Triglav in do Mure kot osvoboditelj in osvobodnik. Čut pijete do pokojnega pisatelja bi zahteval, da bi mu dali odpočitka v domači zemlji. — Toda za to nimamo sredstev. Pisateljevi rojaki mu hočejo posaviti spomniško ploščo na rojstni hiši. Plošča stane 4000 K, slovenski narod pa je vzlie večkratnim pozivom zbral komaj tri četrtiline. Tako vemo ceniti može, ki so živeli in trpeli za našo bodočnost, naše narodno ime in ugled! Četi ravnotakar siave 70letnico še živega pisatelja Jiraska. Odkrivajo mu plošče in na razne druge načine izkazujejo globoko hvaležnost. Pri nas pa mora vsak kulturni delavec umreti z zavestjo, da bo pozabljen, kakor hitro mu omanne roka. Ker je naša zgodovina revna in uboga, nimamo čuta hvaležnosti, ki ga goje vsi drugi narodi do svojih mrtvih. Čas je, da gremo tudi tu za drugimi evropskimi narodi!

Ne pozabi naročnine!

Glavni urednik: Radivoj Rehar.

Odgovorni urednik: Rudolf Prina.

Primarij občne javne bolnice

1215

dr. Janko Dernovšekord. za očne, ušesne, nosne in vratne bolezni
dopoldan od 11—12, popoldan od 14—16.

Telefon št. 64 MARIBOR Orožnova ul. 2

Živinozdravnik Ivan Šoštarčič

Maribor, Koroševa ulica 7. pritličje

izvršuje prakso in se priporoča cenjenemu občinstvu. 1212

Pekarski učeneczačetnik, ki se je že nekaj časa učil, se išče za Celje.
Naslov v upravi lista. 1218**Ženitna priložnost.**

Mlada premožna vdova po juristu, inteligentna, velike, čedne vnanjosti, z dvema malima čednima fantoma, želi znanja z inteligentnim značajnim gospodom z dobro eksistenco, najraje juristom (odvetnikom) nad 40 let. Samo resne ponudbe do 30. avgusta pod „Sigurnost 111“ Ljubljana, poštoležeče glavna pošta, s pravim naslovom in sliko. Diskrecija zjamčena. 1214

Javna dražba

treh cistern petroleja, strojnega in plinovega olja se vrši dne 26. avgusta ob 10. uri v tovarnem skladišču Maribor glavni kolodvor. 1219

OTVORITEV.

Ujundno naznanjam slav. občinstvu, da sem otvoril

krojaško obrt

v Mariboru, Koroška cesta šte. 1

poleg cerkve sv. Alojzija, vhod trgovina R. Niefargal)
Potrudil se bom kar najbolje mogoče, ustreči vsakemu, oen. naročniku. — Za obilen obisk se najlepše priporočam ter bilježim
z odličnim spoštovanjem 1217 2-1

Ivan Safran, kroj. mojster

Za vzorčni semenj v Pragi ter za vele-semenj v Ljubljani oddajamo

legitimacije in znake.

Istotako prodajamo vozne listke za vse železniške proge Jugoslavije in Nemške Avstrije.

„BALKAN“d. d. za mednarodne Transporte
Podružnica: Maribor

Aleksandrova cesta št. 35. — Telefon št. 375.

Brzjavlj.: Spedbalkan. 1213 3-1

Mala oznanila.

Trgovski pomočnik, sohen, dober prodajalec, se sprejme takoj. Ponudbe na upravo lista. 1206 3-2

Seifertov biljard, za obrniti, prevlečen s predvojnimi blagom, se ceno proda. Gostilna Bauer, Ormož. 1196 3-3

Brivnica Frana Novaka na Aleksandrovi cesti št. 22 se priporoča. 1212

Proda se več lesenih zabojev. Marib. tiskarna d. d.

Brinjevec

zajamčeno pristen, v sodekih in steklenicah nudi na debelo

Parna veležganjarna
Robert Diehl, Celje.
1023 12-9**Kompletno pohištvo**

za kuhinje in sobe se proda ter odda obenem tudi stanovanje kupa. Istotako se proda novi damski plašč in damski kostum. Naslov pove upravnistvo „Tabora“. 1207 2-2

Jos. Martinc

Maribor

Galerijska veletrgovina

Čokolada

Kohler

Nestle

Pischinger

Talmone

Schmidt

Kakao

Gala Peter

Van Houten

Amerikanski

Zahtevajte cenik.

P. ERZIN

10-10 Maribor 1057

Gospodsk. ulica 28.

En gros. En detail.

Barve

lake, krtače, čopiče in vse potrebščine za slikarje in pleskarje se dobi pri

R. Schweighofer

Koroška cesta 9 („Pri kmetu“) 1023 6-5

Novo dospeli

cerkveni zvonovi

liti iz bron, desetletno jamstvo. Okoli 50 ko-madov razne velikosti ima v zalogi 1112 6-4

„Metallum“ d. d., Zagreb
Ilica br. 134. Telef. 1-98.
Zahtevajte cenike!**Nahrbtniki**

za planine v raznih velikostih iz jadranske ozruha gumiranega platna, gurtke za roló, trakovi za žaluzije, mreže za konje, žoge za nogomet, gonilni jermenji itd. pri

Iv. Kravos, Maribor

Aleksandrova c. 13.

1065 5-5

Dežni plašči

prvovrstni, pravkar došli. — Velika izbira dežnikov, moškega perila, klobukov, čevljev itd. najceneje pri trdki

Jakob Lah, Maribor. Glavni trg 2.

Singer
Singer
Singer
Singer

šivalni stroji

šivanke

nadomestni deli

strojno olje.

Velika pošiljatev iz Amerike dospela. Dobi se samo v naši podružnici

Singer šiv. stroji Bourne & Co. Newyork

podružnica Maribor, začasno Dravska ulica 10.

Ugodni plačilni pogoji na obroke. 609

Zavod za straženje in zaklepanje v Mariboru

prevzame

vseko vrsto straženja v mestu, na kolodvorih, kakor tudi spremljanje železniških vozov. — Pojasnila v pisarni Rih-staniška ulica 2.

A. & E. SKABERNE

Ljubljana, Mestni trg 10

manufakturna in pleteninska trgovina na debelo

priporoča svoje bogato skladišče damskih in otroških, kakor tudi moških nogavic. Za tekočo sezono ima v zalogi vsakovrstne patentirane otroške nogavice črne, rjave in bele barve.

Pismona naročila se izvršujejo poštno-obratno in najsolidnejše.

KNJIGOVEZNICA**MARIBORSKE TISKARNE D. D.**KI JE NAJMODERNEJSE UREJENA, SE
PRIPOROČA CENJENEMU OBČINSTVU,
OBLASTVOM IN URADOM. PREVZEMA
VSA V KNJIGOVEŠKO STROKO SPADA-
JOČA DELA.
IZVRŠBA SOLIDNA! CENE ZMERNE!**Naznanilo.**

Čast mi je cenj. občinstvu naznaniti, da sem prevzel

fijakersko podjetje

od g. Ed. vitez Novakowsky in bom isto vodil nadalje pod svojim imenom. — Priporočam svoje eno- in dvoprežnike

za poroke, krste, vožnje po mestu, na deželo in za daljše ture. Na razpolago lastne elegantne svatbene kočije in voz z gumijevimi kolesi. — Potrudil se bom, da bom svojim cenj. gostom z vestno postrežbo po najnižjih cenah v vsakem oziru ustregel. — Telefonični klic po dnevi in po noči na tel. šte. 109.

Z velespoštovanjem

Ed. vitez Novakowskyjev naslednik

Ivan Völker, izvošček, Kersnikova ulica šte. 1.

